

Maranathakerk is een bouwpakket

Bijna zeventig jaar geleden verrees de Maranathakerk uit een Zwitsers bouwpakket. De historie van deze bijzondere kerk is beschreven in het boek 'Een nieuw begin in Den Haag'. ► P4

4 DEN HAAG

dinsdag 16 oktober 2018

EEUWIG DEN HAAG

Op de pagina Eeuwig Den Haag wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Den Haag.

Het is de enige kerk in Nederland gemaakt uit een Zwitsers bouwpakket en dat bijna 70 jaar geleden. De Maranathakerk kent een wonderlijke historie, die onder het stof vandaan wordt gehaald in het boek *Een nieuw begin in Den Haag* van Jan Goossensen.

▲ De Maranathakerk trekt nog steeds gelovigen vanuit heel Den Haag. FOTO: HERMAN HARTMAN

▲ Orgelbouwer Mense Ruiter bleef in de kerk slapen om het beste geluid uit het orgel te halen. PRIVÉFOTO

'Maranathakerk sterk merk'

Hans Hemmes

Het is nu niet meer voor te stellen dat de Protestantse Gemeente miljoenen euro's zou investeren in een kleine wijkkerk. Toch is dat echt gebeurd in de jaren kort na de Tweede Wereldoorlog. De bouw van de Maranathakerk kostte een half miljoen gulden en dan was het dak nog cadeau gedaan door de Evangelische Kirche in Zwitserland. Die steunde in die tijd de ontwikkeling van 'noodkerken' voor het verwoeste Duitsland. Toen de Zwitsers door de 'prairie' van het voor de Atlantikwall gesloopte Duinoord hadden gereden, boden ze hun hulp ook aan Den Haag aan. Zo arriveerden op station HS acht treinwagons met houten spanten voor het dak, ramen en deuren. Waarde: 1 ton. Journalist en kunsthistoricus Jan Goossensen vindt het niet zo verwonderlijk dat er in 1947 een kapitaal is uitgetrokken voor de kerk aan de Sweelinkstraat. „Kerken werden belangrijk gevonden voor de wederopbouw, men sprak van de wijkgedachte." Daarin is de buurt bouwsteen van de stad en de kerk speelt een rol als 'opvoedster van de gemeenschapszin' en 'geweten van de samenleving'. Verder was in de Hervormde Kerk aan geld geen gebrek. „Het was toen een groot bedrijf. Een medewerker moest op de fiets om van het eerste tot het laatste kantoor aan de Nassaulaan te komen." In 1946 telde Den Haag veertien hervormde kerken met ruim 16.000

zitplaatsen, terwijl er 150.000 ingeschreven gemeenteleden waren. De Maranathakerk was naar verhouding klein, met 'maar' 550 zitplaatsen.

Noodkerkje

Dominee en bouwpastor Willem Aalders was meteen verrukt van het ontwerp van de Zwitsers. „Ik kan u verzekeren dat ik watertandde over wat zij verstaan onder noodkerkje. Steenen muren, houten dak, mooie ruimtewerking, verhoogd koor", schreef hij in het wijkblad. Aalders liet alle bouwtekeningen bij hem thuis bezorgen en maakte er met de architect Frits Eschauzier en kunstenaar Paul Citroen een 'Gesamtkunstwerk' van. Volgens Goossensen was Aalders (1909-2005) een visionair die zijn tijd vooruit was. Zo introduceerde hij Bachcantates, wat nu gewoon is. Verder zorgde hij ervoor dat de Maranathakerk als eerste protestantse kerk in Nederland knielbanken kreeg. Dat gaf commotie. 'Dit is

rooms', was een reactie. De verzuiling was toen op haar hoogtepunt. „Maar uiteindelijk gebruikte driekwart van de bezoekers de bankjes om te bidden. Hij kreeg ze toch mee", stelt Goossensen. De knielbanken zijn bij een verbouwing in 2000 verdwenen, op een enkele na. Aalders is 'een van de grootste denkers van de 20ste eeuw' genoemd. Hij was in christelijke kringen in elk geval een bakken, met 35 boeken op zijn naam. Sommigen noemen hem een 'mannetjesputter'. Het is opvallend dat de kleine Maranathakerk nog meer van deze markante figuren heeft aangetrokken. De opvolger van Aalders, dominee Wim van der Zee, genoot ook nationale bekendheid. Hij schreef boeken als *De dood is van gisteren* en *Gebed met open ogen*. Van der Zee was populair als 'lithurgisch beest' en 'voorganger die de bijbel naar de aarde bracht'.

Ook de muziek heeft in de kerk altijd een speciale plaats ingenomen.

“We hebben drie middelen geprobeerd om de ramen schoon te krijgen. Het lukt niet

—Jan Goossensen

Dat begon al in 1952 met de bouw van een befaamd neobarok-orgel door Mense Ruiter. Hij experimenteerde met de klanken en bleef zelfs 's nachts in de kerk slapen om alle stiltte het intonatiewerk te doen. Later zou cantor-organist Arie Eikelboom bezoekers in vervoering brengen met zijn colleges over Bach. Eikelboom deed uitgebreid onderzoek naar cantates en sprak schertsend over de 'preek van Bach'. Want de componist wilde met zijn composities de bijbel tot leven wekken. „In de hemel draagt iedereen balletschoentjes", zei Eikelboom eens, toen hij uitleg gaf over een stuk in driekwartsmaat.

Volgens Goossensen, die ook voorzitter van de Maranathakerk is, zorgde deze figuren voor een 'creatief klimaat' in de kerk. „Dat is er nog steeds. Het gebouw functioneert waarvoor het is ontworpen. Bezoekers genieten van de ruimte, kleuren, akoestiek. De Maranathakerk is een sterk merk. Je weet wat je hier kunt verwachten. Het gaat zeker niet slecht: onze bezoekers komen overal vandaan."

Als je door de kerkzaal loopt zie je nog steeds de moeren en bouten in de kap. Het doet industrieel aan. Ook de kleine ruiten uit 1947 zijn gebleven, maar ze glanzen niet. „We hebben drie middelen geprobeerd om ze schoon te krijgen. Het lukt niet. Het is oorlogsglas." Het gebouw wordt sinds dit jaar beschermd als gemeentelijk monument.

70 Jaar Maranathakerk 1949-2019, Een nieuw begin in Den Haag, uitgeverij de Nieuwe Haagsche, 18,95 euro.

KONINKLIJK

Kerk inspireerde prinses Wilhelmina

De Maranathakerk had geen koninklijke loge, maar kon in de jaren vijftig toch rekenen op bezoek van prinses Wilhelmina. Zij was gesteld op dominee Willem Aalders,

die toen voorging. Van de prinses is bekend dat ze altijd aantekeningen maakte van de preek. Zij heeft de kerk in Duinoord zo'n vier keer bezocht en zou daarbij onder de indruk

zijn geraakt van de tekst op de boog voor de absis: 'Zie ik ben met u, tot de voleinding der wereld'. De uitvaartdienst voor prinses Wilhelmina in 1962 had dezelfde zin

als thema. Aangezien zij die dienst zelf heeft voorbereid, wordt ervan uitgegaan dat de Haagse kerk haar inspiratiebron was. „Het is één en één is twee", aldus Goossensen.